

Balás Tamás–Móré Csaba: Milyen a hazai bankok likviditási sokktűrő képessége?

A jegybankok számára pénzügyi stabilitási szempontból kiemelt fontosságú a bankok likviditási kockázatának nyomon követése. A likviditási kockázat egyik alapvető mércéje, hogy a bankok likviditási tartalékai mennyiben elegendőek egy esetleges váratlan finanszírozási válság átvészelésére. Ebben a cikkben a hazai bankok likviditási sokktűrő képességét egy likviditási stresszteszt segítségével vizsgáljuk. A stresszforatókönyvben egyedi, bankspecifikus likviditásszűkülésből indulunk ki, melyet előidézhethet például egy bizalmi válság. A bankok stressztűrő képességét azzal mérjük, hogy likvid eszközeik legfeljebb milyen mértékű likviditási sokk kezelését teszik lehetővé rövid távon. A stresszteszt eredményei alapján úgy ítéljük meg, hogy a pénzügyi stabilitást jelenleg a likviditási kockázatok alapvetően nem veszélyeztetik. A betétállomány meghatározó részével rendelkező nagybankokat tekintve, a likviditási tartalékok jellemzően szélsőséges körülmények között is lehetővé tennék a fizetőképesség fenntartását. Fontos felhívni a figyelmet azonban arra, hogy a hazai bankok egyre inkább kitéttek a nemzetközi piaci likviditás változásainak, valamint arra, hogy a bankcsoport szintű finanszírozási kapcsolatok fertőzőési csatornát jelenthetnek. Ezért a stresszteszt során a későbbiekben fontos továbblépési irányt jelenthet ezen kockázati forgatókönyvek vizsgálata mind a jegybank, mind a bankok számára.

BEVEZETÉS

A hazai bankszektorban az elmúlt években tapasztalt gyors hirtel növekedéssel kapcsolatban mindeddig kevés figyelmet kapott a bankok likviditási kockázatának alakulása.¹ A közelmúltban azonban egyes nemzetközi intézmények (IMF, Világbank) felhívták a figyelmet arra, hogy a dinamikus hitelbővülés, más kockázati kitettségek erősödése mellett, együttjárhat a likviditási kockázatok növekedésével.² A bankok likviditási helyzetével kapcsolatban felmerülő aggodalmak elsősorban arra vezethetők vissza, hogy a dinamikusan növekvő hosszú lejáratú hitelek finanszírozásában jelentősen növekedett a volatilisabbnak számító külföldi, piaci típusú források szerepe a stabil betéti források rovására. A finanszírozási források szerkezetének ez irányú változása növelheti a megújítási kockázatokat, vagyis a bankok forrásszerzése érzékenyebbé válik az adott bank (vagy bankcsoport) és az ország kockázati megítélésének romlására, illetve a globális likviditási kondíciók kedvezőtlen változására.

A forrásszerkezet változásának másik fontos vonatkozása az anyabanki finanszírozás növekvő szerepe, amit jól mutat, hogy egyes nagybankok esetében az anyabanki források elérik az idegen források 20-30%-át is.³ A bankcsoporton belüli intenzív forrásáramlás kedvező a likviditásmenedzsment hatékonysága, ill. a forrásköltségek leszorítása szempontjából,

ugyanakkor növeli a csoporton belüli fertőzőési potenciált is (EKB, 2006). Azaz, a tulajdonosi forrásokra jelentős mértékben támaszkodó hazai bankok számára finanszírozási nehézségeket okozhat a bankcsoporton belüli esetleges problémák továbbterjedése. Ezért fontos lehet annak vizsgálata, hogy a bankok milyen mértékű likviditási stresszhelyzetet képesek átvészelni saját erejükből, ha nem számíthatnak anyabanki segítségre.

A hazai bankok likviditási helyzetének értékelésében a jegybank mindeddig elsősorban a mérlegalapú indikátorokra támaszkodott. A mérlegalapú mutatók elemzése alapján az utóbbi időben a likviditási kockázatok alakulásáról vegyes kép rajzolódott ki. Egyrészt, a külföldi piaci források szerepének erősödése a finanszírozási források volatilitásának növekedése irányába hat, viszont a megújítási kockázatokat csökkenti a hosszú lejáratú külföldi források arányának számottevő növekedése (MNB, 2007). A hagyományos mérlegalapú indikátorok azonban önmagukban nem elégségesek a kockázati kitettség átfogó értékelésére, mivel figyelmen kívül hagyják a likviditási kockázat egy fontos dimenzióját, az előre nem látható rendkívüli eseményekhez kapcsolódó („kontingencia”) likviditási kockázatot. Ez alatt annak kockázatát értjük, hogy a bank nem rendelkezik elegendő forrással ahhoz, hogy a hirtelen és nagymértékben növekvő rövid távú fizetési kötelezettségeit teljesítse (Matz–Neu, 2007). A „kontingencia”

¹ Jelen cikkben likviditási kockázat alatt annak a kockázatát értjük, hogy a bank nem képes teljesíteni vagy csak számottevő jövedelmezőségi veszteségek árán tudja teljesíteni esedékes (rövid távú) fizetési kötelezettségét. Ettől megkülönböztetjük a piaci likviditási kockázatot, amely annak a kockázata, hogy a bank nem képes vagy csak számottevő árvesztéssel képes értékesíteni piacépes eszközeit.

² Lásd az IMF (2007), ill. a Világbank (2007) jelentéseit.

³ Beleértve nemcsak az anyabanktól, hanem az adott bankcsoport más tagjaitól származó forrásokat is.

likviditási kockázat forrása lehet például a betétek váratlanul nagyarányú kivonása, a pénzpiaci források kiáramlása vagy a nyitott hitelkeretek váratlanul nagy mértékű lehívása. Ezen kockázat mérésére likviditási stressztesztet alkalmazunk egy olyan hipotetikus forgatókönyv alapján, amelyben az adott intézmény iránti bizalom megingása egy jelentős *egyedi banki* likviditásszűkülést vált ki. A stresszteszt fő célja annak megítélése, hogy a hazai bankok milyen likviditási tartalékokkal rendelkeznek egy esetleges, váratlan finanszírozási válság kezelésére.

A BANKRENDSZERI LIKVIDITÁSI STRESSZTESZTEK RÖVID ÁTTEKINTÉSE

A hitel- és piaci kockázatokhoz képest a bankrendszeri likviditási stressztesztet a jegybankok és a nemzetközi pénzügyi intézmények (pl. IMF) gyakorlatában még jóval kevésbé elterjedtek (Cihák, 2007). Ez egyrészt arra vezethető vissza, hogy a likviditási kockázati kitettség mérésére jelenleg még a bankok között sincs általánosan elfogadott koncepció és modellezési gyakorlat. A hatóságok számára emellett problémát jelent a rendelkezésre álló felügyeleti riportok jóval kisebb részletezettsége.⁴ A likviditási kockázat definícióit tekintve, a likviditási stressztesztet jellemzően a (rövid távú) fizetőképességi kockázatra és nem az eredményhatásra koncentrálnak.⁵ A bankrendszeri likviditási stressztesztet jellemzően hipotetikus scenáriók alapján mérik a bankok likviditási sokktűrő képességét. Az egyszerűbb módszerek mérlegadatokon alapulnak és azt vizsgálják, hogy egy feltételezett likviditási sokk (pl. nagymértékű betétkivonás) nyomán hogyan változna a bankok likvid eszköz rátája.⁶

A komplexebb likviditási stressztesztet feltételezik a cash-flow (pénzáramlás) alapú lejáratiról szóló adatok rendelkezésre állását. A lejáratiról szóló adatok rendelkezésre állását, a forrásokból, mérlegén kívüli tételből, valamint a bevételekből és ráfordításokból eredő pénzáramlásokat a szerződéses esedékesség szerinti lejáratiról sávokba sorolják. Lejáratiról részként az egyes lejáratiról sávokhoz tartozó bejövő és kimenő pénzáramlások közötti különbséget értjük. A lejáratiról elemzésen alapuló stressztesztet jellemzően az ügyfélbetétek és/vagy a bankközi források jelentős mértékű kivonását, vagy a likvid eszköz portfólióba tartozó értékpapírok piaci likviditásának szűkülését feltételezik egy rövid időszakon (pl. 1 hét–1 hónap) belül. A fentiekén túl, egyes bankrendszeri likviditási stressztesztet a bankok közötti fertőzés lehetőségét is figye-

lembe veszik. A lejáratiról táblán alapuló stressztesztet körében jellemzően kétféle megközelítés létezik a bankok stressztűrő képességének számszerűsítésére:⁷

- a lejáratiról rész vagy a likvid eszköz/lejáratiról rész arány adott időszakon belüli változása a likviditási sokk nyomán a normál scenárióhoz képest;
- annak az időszaknak a hossza („túlélési” periódus), ameddig a bank képes fenntartani fizetőképességét a likviditási válsághelyzet bekövetkeztét követően.

A módszertani áttekintést és az adatok rendelkezésre állását is figyelembe véve, a lejáratiról rész alapú megközelítést alkalmazuk, mivel az lehetővé teszi az adott bank likviditási pozíciójának több változó szerinti „sokkolását”. A likviditási kockázatokra gyakorolt jelentős potenciális hatásuk miatt – az eszköz-, ill. forrásoldali pénzáramlásokon túl – figyelembe vesszük a függő kötelezettségekből származó esetleges pénzáramlásokat is. A sokktűrő képesség mérőszámát aszerint határozzuk meg, hogy *legfeljebb* mekkora rendkívüli likviditási igényt képes a bank kielégíteni saját likviditási tartalékai segítségével. A stressz-scenáriók kialakításánál figyelembe vettük az egyedi banki szintű stresszteszt gyakorlatokról rendelkezésre álló nemzetközi és hazai tapasztalatokat.

A STRESSZ-SCENÁRIÓ LEÍRÁSA ÉS FŐBB FELTEVÉSEK

A stressz-scenárióban egyedi, bankspecifikus likviditásszűkülésből indulunk ki, melyet előidézhethet például egy bizalmi válság.⁸ Ennek megfelelően a stresszforráskönyvben feltételezzük, hogy az ügyfélbetétek és a pénzpiaci források egy része kivonásra kerül, és azt vizsgáljuk, hogy az adott bank saját erejéből milyen mértékű likviditási sokkot képes átvészelni. A stressz-scenárió likviditási hatását 1 hetes, ill. 1 hónapos időintervallumon mérjük. A vizsgált banki kört illetően megjegyezzük, hogy nem kerültek bevonásra speciális forrásszerkezetük miatt a jelzálogbankok, lakás-takarékpénztárak, valamint a takarékszövetkezetek csúcsbankja.

A bejövő és kimenő pénzáramlásokra, valamint a likvid eszközökre ún. stresszgyűjtőhatásokat határozzuk meg. Az eszközökhöz és forrásokhoz kötődő pénzáramlások esetében a stresszgyűjtőhatásokat azt jelzik, hogy a kockázati forgatókönyv szerint milyen mértékben várható az adott eszközök, ill. for-

⁴ Ezért több esetben a bankok végzik el a stressztesztet saját adataikon a felügyeleti hatóságok által megadott scenáriók szerint.

⁵ Ilyen értelemben csak a lefelé irányuló („downside”) kockázatra fókuszálunk, szemben az eredményhatással, ahol a kockázat kétirányú (túl magas vagy túl alacsony likviditás).

⁶ Ezen egyszerűbb módszerek alkalmazását adatkorlátok (pl. lejáratiról tábla hiánya) indokolhatják.

⁷ Mindkét esetben feltételezik, hogy a bankok nem részesülnek külső likviditási segítségnyújtásban.

⁸ A bankspecifikus likviditási sokk (forráskivonás) eredhet tényleges vagy feltételezett hitelvesztésekből, több fokozattal való leminősítésből vagy egyéb ok miatti reputációs veszteségekből.

1. táblázat

Bejövő pénzáramlásokra, ill. a likvid eszközökre vonatkozó stresszegyütthatók⁹

Pénztár és elszámolási számlák	teljes állomány	100%
Magyar állampapír és MNB-kötvény	teljes állomány	98%
GMU-állampapír	teljes állomány	95%
Tőzsdei részvények	teljes állomány	90%
Jegybanki és bankközi betétek	1 héten/1 hónapon belül lejáró	100%
Ügyfélhitelek – kivéve folyószámlahitelek	1 héten/1 hónapon belül lejáró	100%
Ügyfélhitelek – folyószámlahitelek		0%
Egyéb	1 héten/1 hónapon belül lejáró	80%
Bevételek (kamatok, jutalékok stb.)	1 héten/1 hónapon belül esedékes	80%

rások megújítása. A likvidnek tekinthető értékpapírok esetében a stresszegyüttható azt fejezi ki, hogy egy stresszhelyzetben milyen diszkonttal („haircut”) értékesíthetők, illetve szereshető pótlólagos forrás fedezetük mellett. A magyar állampapíroknál alkalmazott diszkontot az MNB-nél történő befogadási értékekhez igazítottuk, míg az egyéb tételeknél konzervatív becsléssel éltünk.

A stressz-szenárió egyik fontos kérdése, hogy milyen feltételezésekkel élünk az új ügyfélhitelek nyújtásával (vagy másképpen a lejáró hitelek megújításával) kapcsolatban. A nemzetközi banki gyakorlatot alapul véve feltételeztük, hogy a bankok törekszenek a lejáró ügyfélhitelek megújítására. Ugyanakkor, a lejáró hitelek megújítása egy válsághelyzetben valószínűleg nem lehet teljes mértékű és mértéke ügyfélcsoportonként, hiteltípusonként jelentősen eltérhet. Mivel a hitelekhez kapcsolódó pénzáramlások csak aggregáltan állnak rendelkezésre, a folyószámlahitelek, ill. a lejáráttal rendelkező hitelek megkülönböztetése lehetséges.¹⁰ A stresszegyüttható meghatározásánál abból indultunk ki, hogy a folyószámlahitelek jellegükből adódóan megújulnak, vagyis nem kerülnek visszafizetésre a krízisidőszak alatt. A hitelek megújításának mértékére tett feltevéseink konzervatívnak tekinthetők, mivel bankrendszeri szinten az egy hónapon belül lejáró hitelek 70-80%-át teszik ki a folyószámlahitelek. A bejövő pénzáramlásokra és a likvid eszközökre vonatkozó stresszegyütthatókat foglalja össze az 1. táblázat.

A kimenő pénzáramlások esetében azzal a feltételezéssel éltünk, hogy az 1 héten, ill. 1 hónapon belül lejáró nem betéti típusú források (pl. bankközi források) nem újulnak meg, mivel azok nagymértékben érzékenyek a piaci megítélés romlására.¹¹ Mivel a bankok önálló sokktűrő képességét vizsgáltuk, fontos feltevés, hogy nem számoltunk az esetleges anyabanki segítségnyújtással (ill. az anyabanki források megújításával).

A mérlegen kívüli tételeket tekintve, a garanciáknál a várhatóan lehívásra kerülőket szerepeltettük, míg a hitelkereteknél vagy a ténylegesen jelentettet, vagy a teljes állomány 5%-át (1 hét), illetve 15%-át (1 hónap) vettük figyelembe.¹² A kimenő pénzáramlásokra vonatkozó stresszegyütthatókat foglalja össze a 2. táblázat.

A bankok likviditási sokktűrő képességét azzal mérjük, hogy a stressz-szenárió feltételezésével kalkulált 1 hetes, ill. 1 hónapos lejáratú rést hasonlítjuk az ügyfélforrásokhoz. Ez a mérőszám („likviditási stresszmutató”) jelzi, hogy az ügyfélforrások legfeljebb milyen arányú kivonására rendelkeznek fedezettel az egyes bankok, feltételezve, hogy a fedezetlen pénzpiacra nem tudnak újabb forrásokat bevonni.

Végül, a stresszteszt eredményeinek bemutatása előtt meg kell említeni néhány, a megállapításokat korlátozó feltételt:

- Mivel konszolidált szinten, illetve devizánként nem áll rendelkezésre lejáratú szerkezet, ezért az eredmények „nem konszolidált”, illetve összevont forint-deviza adatokra épülnek. Tekintettel azonban az egyes devizák közötti átjárhatóságra, a devizamegbontás hiányát nem tekintjük jelentős problémának.
- A származékos ügyletekhez kapcsolódó mérlegen kívüli tételekre vonatkozóan nem rendelkezünk adatokkal lejáratú bontásban, ezért a határidős és opciós ügyletek nem szerepelnek az elemzésben.
- A vizsgálat során fertőzőes hatás kimutatására nem vállalkozunk, melynek többek között éppen a forint és a külföldi devizák közötti átjárhatóságra (swap piac) is komoly hatása lehet.

⁹ A bejövő pénzáramlások esetében a magasabb stresszegyüttható magasabb várható pénzbeáramlást jelez.

¹⁰ A folyószámlahitelekről a mérlegből rendelkezünk információval. Feltételeztük, hogy a folyószámlahitelek teljes állománya a 0-7 napos intervallumban szerepel. Amennyiben a folyószámlahitelek összege kisebb volt a hitelek 0-7 napos lejáratú sávjába eső részénél, ennek megfelelően korrigáltuk az adatokat.

¹¹ Megjegyezzük, hogy a bankközi források közül kiszűrtük a pénzpiaci alapok betéteit, mivel azok jellemzően a bankszektortól gyűjtött ügyfélforrásokhoz sorolhatók.

¹² Utóbbi korrekciót egyes bankok adatszolgáltatási hibái tették szükségessé.

2. táblázat

Kimenő pénzáramlásokra vonatkozó stresszegyűthetők (ügylébetétek nélkül)¹³

Bankközi források (betétek)	1 héten/1 hónapon belül lejáró	100%
Bankközi és egyéb felvett hitelek	1 héten/1 hónapon belül lejáró	100%
Hitelezői jogot megtestesítő értékpapír	1 héten/1 hónapon belül lejáró	100%
Hátrasorolt kötelezettségek	1 héten/1 hónapon belül lejáró	100%
Egyéb kötelezettségek	1 héten/1 hónapon belül lejáró	100%
Ráfordítások (kamatok, jutalékok, működési költség stb.)	1 héten/1 hónapon belül esedékes	100%
Garanciák	várhatóan 1 héten/1 hónapon belül beváltásra kerülő	100%
Le nem hívott hitelkeretek	vagy az 1 héten/1 hónapon belül lehívandó	100%
	vagy (1 hétre) a teljes állomány	5%
	ill. (1 óra) a teljes állomány	15%

A STRESSZTESZT EREDMÉNYEI

A likviditási stresszteszt eredményei összességében a hazai bankok alacsony likviditási kockázati kitettségről árulkodnak. Az összes vizsgált bank esetében a „likviditási stresszmutató” ugyan széles határok között mozgott, de az átlagos szint minden időszakban meghaladta a 20%-ot az 1 hetes, ill. a 25%-ot az 1 hónapos időhorizonton (1. ábra). Az 1 hetes stresszmutatók jellemzően alacsonyabb értéke részben azzal is magyarázható, hogy az 1 héten túl, de 2 héten belül lejáró jegybanki betétek 2006 végéig még nem voltak felhasználhatóak egy esetleges likviditási sokk rövid távú kezelésére.¹⁴

Külön vizsgáltuk a rendszerszinten meghatározó nagybankok „likviditási stresszmutatóinak” eloszlását, mivel ezen bankok rendelkeznek a bankrendszeri betétállomány kb. 80%-ával. A hét legnagyobb bank esetében a stresszmutatók átlagos ér-

teke némileg alacsonyabb, de így is minden időszakban eléri vagy meghaladja a 20%-ot az 1 hetes, ill. eléri vagy meghaladja a 25%-ot az 1 hónapos időhorizonton (2. ábra). Az 1 hetes „likviditási stresszmutató” nagybanki minimuma a vizsgált időpontokban viszonylag változóképpen alakult, de végig 10% fölött maradt.

A stresszteszt eredményeinek értelmezését megnehezíti, hogy nem rendelkezünk megfelelő viszonyítási alappal az általunk kialakított „likviditási stresszmutatót” illetően. Ugyancsak fontos megemlíteni, hogy az eredmények bankok közötti összehasonlíthatósága korlátozott, pl. az üzleti stratégiákból fakadó sajátosságok miatt, még a viszonylag homogénnek tekinthető nagybanki csoporton belül is. Úgy véljük azonban, hogy a banki stresszteszt gyakorlatok nemzetközi tapasztala-

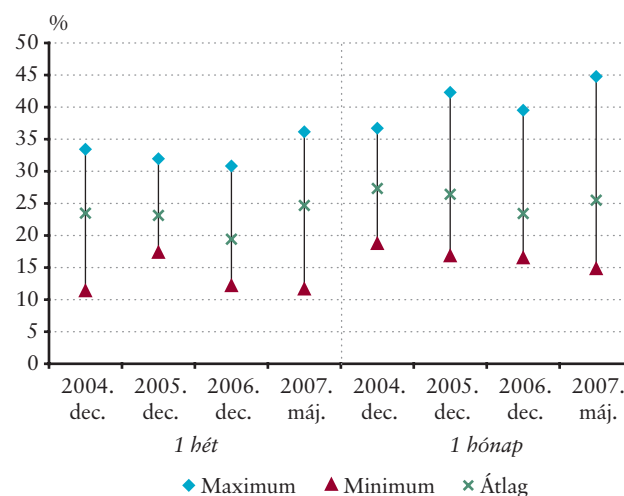
1. ábra

A vizsgált bankok átlagos 1 hetes, ill. 1 hónapos „likviditási stresszmutatója”

2. ábra

A nagybankok 1 hetes, ill. 1 hónapos „likviditási stresszmutatója”

¹³ A források esetében a 100%-os stresszegyűthetőség azt jelzi, hogy az adott forráslelemek 100%-ban lejárnak, vagyis nem kerülnek megújításra.

¹⁴ A kéthetes jegybanki betét 2007. elejei kötvénnyel való felváltását követően azonban elvileg már ez az eszköz is azonnal felhasználható egy potenciális likviditási probléma áthidalására.

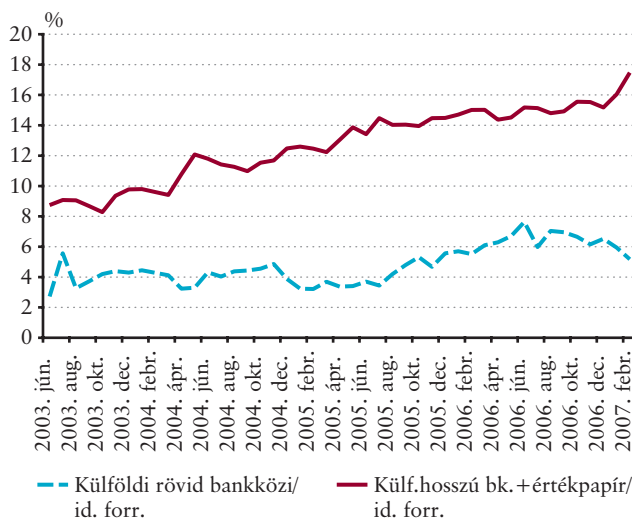
tai, ill. a hazai historikus tapasztalatok alapján feltételezéseink konzervatívnak tekinthetők. A Joint Forum (2006) felmérése szerint a bankok a krízisszenáriókban a kisebb összegű „retail” betétek esetében jellemzően 10% alatti kivonással számolnak 1 hónap alatt, elsősorban a betétbiztosítás szerepe miatt.¹⁵ Ennek nem mondanak ellent a banki likviditási válsághelyzetek hazai tapasztalatai sem, mivel a Postabank esetében a 20%-ot megközelítő ügyfélforrás-kivonás döntően a nem biztosított, értékpapír-alapú forrásokat érintette.

Továbbá, a Joint Forum felmérése szerint a nagy volumenű (vállalati, banki, kormányzati) betétek esetében a bankok legrosszabb esetben 20–50%-os kivonást feltételeznek, ahol az alacsonyabb értékek a vállalati, a magasabbak a bankközi betétekre vonatkoznak. Ezzel szemben, stressz-szenáriókban a bankközi források 100%-os kiáramlásával számolunk. Tekintettel arra, hogy a stressz-szenáriók még a függő kötelezettségekből eredő pénzkiráramlással is kalkulálnak, az általunk feltételezett forgatókönyvek szélsőségesnek tekinthetők. Ennek tükrében, a rendszerszinten meghatározó bankokra kapott, 2007 májusában átlagosan 25%-ot elérő stresszmutatót összességében magasnak ítéljük. A képet árnyalja azonban, hogy a likviditási stresszmutató nagybanki minimuma az átlagos szinttől jelentősen elmarad.

A hazai nagybankok jellemzően magas likviditási sokktűrő képességének magyarázatára két fontos tényezőt kell megemlítenünk. Egyrészt, a bankrendszerben még mindig jelentős a strukturális likviditásfelesleg, ami – bankonként eltérő mértékben – növeli az esetleges sokkok kezelésére rendelkezésre álló puffert. Másrészt, hangsúlyozni kell, hogy az elmúlt években a bankok jelentős erőfeszítéseket tettek a hosszabb (éven túli) lejáratú források bevonására a gyors hitelexpanzió finanszírozására. Ezt jól tükrözi a hitelezés oroszlánrészét bonyolító nagybankok külföldi piaci típusú forrásainak lejáratú megoszlása is. A külföldi hosszú bankközi források és a kötvények együttes aránya a hosszú lejáratú devizahitelezés fellendülésével egyidejűleg folyamatosan emelkedett, és 2006 végén 15%-ot tett ki a rövid külföldi bankközi források 6%-os részesedésével szemben (3. ábra). Összességében, a banki forrásstruktúra átalakulása mindeddig nem járt a megújítási kockázatok túlzott növekedésével.¹⁶

3. ábra

A nagybankok külföldi piaci típusú forrásai lejáratú bontásban (idegen források arányában)

KÖVETKEZTETÉSEK

A hazai bankokra elvégzett likviditási stresszteszt eredményei alapján úgy ítéljük meg, hogy a pénzügyi stabilitást jelenleg a likviditási kockázatok alapvetően nem veszélyeztetik. A betétállomány meghatározó részével rendelkező nagybankok sokktűrő képessége jellemzően magas, de még az alacsonyabb likviditású bankok stressztűrő képessége is megfelelőnek tekinthető. Következtetéseinket erősíti, hogy nem számoltunk az anyabanki segítségnyújtás lehetőségével, mivel célunk a hazai bankok önálló sokktűrő képességének megítélése volt.¹⁷ A magas likviditási sokktűrő képességet részben magyarázza, hogy a bankok a hosszú lejáratú hitelezés gyors növekedésével párhuzamosan képesek voltak a források átlagos lejáratának jelentős növelésére. Emellett, a magyar bankrendszert még mindig jelentős strukturális likviditásfelesleg jellemzi, ami növeli az esetleges likviditási sokkok átvészelésére igénybe vehető tartalékokat.

Az eredmények értékelésénél figyelembe kell venni, hogy stressztesztünk csak egy bankspecifikus scenárió hatását vizsgálta. A stresszteszt gyakorlat továbbfejlesztési irányát jelenthe-

¹⁵ A Joint Forum a banki, az értékpapír-, ill. a biztosítófelügyeletnek nemzetközi szervezeteinek (BCBS, IOSCO, IAIS) a közös fóruma.

¹⁶ Az elemzésnek nem tárgya a forrásstruktúra átalakulásához kapcsolódó jövedelmezőségi kockázatok vizsgálata. Meg kell azonban jegyezni, hogy a jövedelmezőségi kockázat a forrásmegújítási kockázathoz képest nagyobb mértékben nőtt, mivel az éven túli külföldi bankközi források változó kamatozásúak és túlnyomórészt rövid átárazásúak.

¹⁷ Ahogy korábban említettük, az esetleges anyabanki segítséget azért is indokolt figyelmen kívül hagyni, mert egy egyedi sokk kiinduló forrása lehet anyabanki probléma is.

ti egyéb kockázati forgatókönyvek banki likviditásra gyakorolt hatásának vizsgálata. Ezen kockázati tényezők közül a globális piaci likviditás esetleges szűküléséből, illetve a csoporton belüli finanszírozási kapcsolatokból eredő kockázatok alaposabb elemzése lehet kiemelkedően fontos. A csoporton belüli fertőzési kockázatok hangsúlyosabb figyelembevétele két szempontból tűnik indokoltnak. Egyrészt, egyes külföldi háttérű nagybankok jelentős mértékben támaszkodnak az anyabanki finanszírozásra, így az anyabankot vagy más csoporttagokat érintő sokkok a hazai leánybankok számára is komoly likviditási problémát okozhatnak. Hasonlóan, a külföldi terjeszkedésben aktív hazai bankok likviditását is jelentősen befolyásolhatják fontos, a leánybankokat érintő esetleges negatív sokkok.

A fenti kockázati tényezőkre is tekintettel hasznosnak bizonyulhat, hogy a bankok saját tevékenységi sajátosságaik figyelembevételével rendszeresen végeznek likviditási stresszteszteket. Noha ezen a téren jelentős előrelépést tapasztalhattunk az elmúlt években, stabilitási szempontból kedvező lenne, ha a stresszteszt a jelenleginél is szélesebb körben válna a kockázatterés standard eszközévé. A szélsőséges körülmények közötti sokktűrő képesség mérésére végzett gyakorlatok ugyanis nem öncélúak (Matz–Neu, 2007). Egyrészt, a rendkívüli helyzetek kezelésére való felkészültség mérése a bankok számára rávilágíthat potenciális (rejtett) likviditási problémákra. Másfelől, a stresszteszteket fontos integrálni a bank kockázatkezelési gyakorlatába, így például figyelembe venni a kockázati limitek, ill. a likviditási vészhelyzettervek felülvizsgálatakor.

FELHASZNÁLT IRODALOM

CIHÁK, M. (2007): Introduction to Applied Stress Testing, *IMF Working Paper 07/59*.

EURÓPAI KÖZPONTI BANK (2006): *EU Banking Structures*, European Central Bank. 2006. október.

INTERNATIONAL MONETARY FUND (2007): *Hungary 2007 – Article IV Consultation Concluding Statement of the IMF Mission*.

<http://www.imf.org/external/np/ms/2007/050707.htm>.

JOINT FORUM (2006): *The management of liquidity risk in financial groups*. Bank for International Settlements, 2006. május.

MATZ, L.–P. NEU (2007): *Liquidity Risk Measurement and Management, A practitioner's guide to global best practices*. Wiley Finance.

MAGYAR NEMZETI BANK (2007): *Jelentés a pénzügyi stabilitásról*, 2007. április.

VILÁGBANK (2007): Credit Expansion in Emerging Europe: A Cause for Concern? In: *World Bank EU8+2 Regular Economic Report*, 2007. január.